

**Beestje van de maand oktober:
glaskruidprachtmot**

Pagina **2**. Anna Kreffer

**Beeldverslag paddenstoeleninventarisatie van
Golfterrein Leeuwenbergh, Den Haag,**

Pagina **5**. Eke van Batenburg

Vogelexcursie Oostvaardersplassen

Pagina **5**. Marijke Ammerlaan

Verslag strandexcursie 11 september

Pagina **7**. Anna Kreffer

- ▶ **En Verder:**
- ▶ Boek van de maand..**6**
- ▶ Agenda..**8**
- ▶ Terugblik KNNV-symposium Basis Kwaliteit Natuur..**9**
- ▶ Contact bestuur en werkgroepen..**10**

Deze Nieuwsbrief verschijnt gewoonlijk maandelijks in de 1^e week van die maand. Leden KNNV afdeling Den Haag ontvangen een e-mail met kleine toelichting als een nieuwe Nieuwsbrief op deze website staat. Als je steeds bij het verschijnen van een Nieuwsbrief zo'n bericht wilt blijven ontvangen hoeft je niets te doen. Wil je de meldingen over de nieuwsbrief van KNNV Afdeling Den Haag niet ontvangen (of juist weer wel)? Vul dan "[Het formulier](#)" op de pagina Nieuwsbrieven in.

Beestje van de maand oktober: de glaskruidprachtmot

Tekst en foto's: Anna Kreffer

Op waarneming.nl kan je instellen dat je een melding krijgt van een bijzondere soort in je eigen buurt. Pas geleden was dat het geval: de glaskruidprachtmot was gezien. Dit zeldzame, prachtige en piepkleine motje had ik wat dagen eerder al gelokt met de vlinderlamp op mijn balkon. Ook in het Westduinpark vliegt deze soort, tijdens het vlinderen kwam de glaskruidprachtmot op het licht af. Dit gaf mij inspiratie voor een mini buurtonderzoek.

Herkenning

De glaskruidprachtmot, *Cosmopterix pulchrimella*, is er één uit de familie van prachtmotten, *Cosmopterigidae*. Het zijn kleine vlindertjes met een grootte van 5 tot 20 mm.

Een aantal soorten heeft kleurrijke, glinsterende vleugels, daaraan dankt deze familie

haar naam. Ook de glaskruidprachtmot is schitterend, dit motje is 5 mm groot. Kop en borststuk zijn donker bronskleurig, het borststuk heeft drie smalle zilveren streepjes. De voorvleugels zijn glanzend zwart-bruin met enkele zilverwitte streepjes aan het begin, de oranje dwarsband wordt begrensd door zilveren schubben. Aan de vleugelpunt zitten ook nog zilverwitte vlekken, die soms een lijn vormen.

De antennen zijn lang, grijs met een wit uiteinde met zwarte onderbrekingen.

Voorkomen

De glaskruidprachtmot komt vooral voor aan de kust, van Noord-Holland tot Zeeland, er zijn ook waarnemingen meer naar het oosten van ons land. In september worden de meeste vlindertjes gezien, maar ze

Klein glaskruid tegen gevel

Bloeiwijze klein glaskruid

Klein glaskruid, met mijnen en glaskruidprachtmot

kunnen het hele jaar worden aangetroffen. De soort lijkt in aantal toe te nemen sinds 2023.

Leefwijze

De vlinders zijn te vinden van mei tot en met oktober, ze hebben twee tot drie overlappende generaties. Eén generatie is de cyclus van ei tot en met het volwassen dier, het imago. Bij het bekijken van de vlinders viel op dat ze de antennen flink heen en weer bewegen, dat lijkt me iets om de geur van een mogelijke partner op te vangen. De rupsen leven als mineerder in blaadjes van klein glaskruid en zijn te vinden van mei tot november.

Mineerders leven in het blad van hun waardplant, tussen de boven- en onderkant van een blaadje, ze eten het middengedeelte op en laten daarbij een "mijn" achter, een lichtgekleurd streepje of vlek, dat is één van de kenmerken van mineerders.

De rupsjes van de glaskruidprachtmot maken een blaasmijn, te zien als een lichte vlek op een blaadje van het klein glaskruid. Voor de verpopping verlaten ze het blad en maken een cocon in de strooisellaag, zo overwinteren ze ook, zo staat het beschreven. Op de stoep is weinig strooisel te vinden, zoeken ze een plek bij de wortels?

Ecologie

Klein glaskruid (*Parietaria judaica*) een onopvallende plant, familie van de brand-

netel. Ze is een typische stadsplant met een voorkeur voor stenige plekken of als muurplant. Oorspronkelijk komt deze plant voor in Zuid-Europa, was nog vrij zeldzaam in Nederland, maar breidt zich sterk uit en groeit als "stoepplant" in ieder geval in Den Haag.

Mini-onderzoek

Er groeit veel klein glaskruid rond mijn huis. De melding van de motjes kwam uit de straat vlakbij. Samen met mijn kleindochter van vier, die na uitleg heel goed was in het herkennen van klein glaskruid, gingen we een blokje om. Naast twee gevelbloembakken vol met deze plant, zagen we zo'n 60 planten, meest bij muren en gevels als stoepplant, ook enkele als muurplant. De planten in de bakken en heel kleine zaailingen hadden weinig tot geen mijnen. Alle andere planten hadden enkele tot heel veel mijnen. Op die planten waren ook veel glaskruidprachtmotten te zien, tientallen, bij elkaar zeker honderd of zelfs meer.

Bij ons onderzoek naar het voorkomen van het prachtmotje bekeek ik een gevelplantje, de huiseigenares kwam vragen wat er aan de hand was. Ze vond het wel bijzonder en zal haar klein-glaskruidplantjes nog even laten staan! Een andere bewoner, met planten naast zijn deur, vond het wel interessant, maar was minder onder de indruk. Hij haalt ze soms weg, ook de gemeente maakt regelmatig de stoepen "schoon". Hij vertelde dat het altijd weer terugkomt. Gelukkig maar voor dit zeldzame prachtige motje.

Groeit er klein glaskruid in jouw buurt? Zoek naar lichte vlekken op de blaadjes, als je die ziet, zoek dan verder. De motjes zien er, voor onze mensenogen, uit als een kort, zwart potloodstreepje op of onder de blaadjes van klein glaskruid, loop of fototoestel bij de hand!

Gezien? Nieuwsgierig?

Heb je klein glaskruid of een glaskruidprachtmot gezien? Zet je vondst op waarneming.nl en laat het ons ook weten. Wil je meer weten over dit of een ander diertje?

We horen het graag:

voorzitter@den-haag.knnv.nl

Beeldverslag paddenstoeleninventarisatie van Golfterrein Leeuwenbergh, Den Haag

Foto's: Eke van Batenburg

Schubsteelamaniet
Amanita vittadinii

Purperbruine fluweelboleet
Xerocomellus pruinatus

Roodsteelfluweelboleet?
Xerocomellus chrysenteron

Dooiergele mestzwam
Bolbitius vitellinus

Behaarde suikermycena
Mycena corynephora

Oranje dwergmycena
Mycena acicula

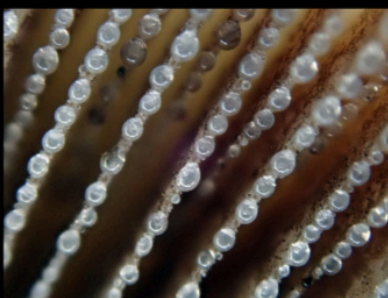
Zwartwordende wasplaat
Hygrocybe conica

Geschubde inktzwam
Coprinellus comatus

Tranende franjehoed
Lacrymaria lacrymabunda

Gladstelige glimmerinktzwam
Coprinellus truncorum

Vriendelijke groet.....Eke

Vogel excursie Oostvaardersplassen

Tekst: Marijke Ammerlaan

Wespendief. Foto: Jo van Buggenum

Met zeven personen vertrekken we met twee auto's richting Almere, waar we om tien uur aankomen bij het bezoekerscentrum bij het "Jan van den Boschpad". Het is zonnig en er staat flinke wind. We maken een wandeling naar de uitkijkheuvel. Daar op de plas en eilandje, oeverlopers, twee lepelaars, flinke groep wintertalingen, watersnip, bontbekplevier of kleine plevier en een Cettis'zanger.

Wespendief

Een andere groep vogelaars krijgt een roofvogel in het vizier. Eerst denk je aan een

buizerd, maar later blijkt uit de foto van Jo, dat het een wespendief is. Het verschil met de buizerd: geen duidelijke polsvlekken, bandering staart en vleugels is anders en kop van wespendief duifachtig.

Dan is het tijd om naar het restaurant bij bezoekerscentrum te gaan voor koffie of thee met iets lekkers. We gaan nog even boven kijken naar een film over het gebied.

Terugtocht naar Senegal

Renée stelt voor aan de Oostvaardersdijk naar een paar uikijkpunten te gaan o.a. "de Kuifeend". Daar zien we een hele grote groepen rustende lepelaars (ongeveer 400), die zich al voorbereiden op terugtocht naar Senegal, Afrika, grote zilverreigers en aalscholvers. In de verte zitten twee donkere vogels op de grond, met lichte kop. Eerst denk je aan zeearend, maar Jouke denkt er anders over, nog eens goed naar het plaatje gekeken, de kop is toch geler, zoals van bruine kiek. Totdat er een op vliegt, en dan wordt het duidelijk, toch een bruine kiekendief vrouw.

Vervolgens lopen we richting Knardijk naar vogelkijkhut "de Grauwe Gans". Het pad naar de kijkhut is leuk met veel omgevallen

Rustende lepelaars. Foto: Marijke Ammerlaan

Lepelaar.
Foto: Marijke Ammerlaan

bomen met mooie paddenstoelen, zoals prachtvlamhoed, zwavelzwam en peksteel. Aan het eind de ruime kijkhut met zicht op de plas. Met de telescoop is een zeearend in een boom goed te zien. Hij zit achterste voren, af en toe draait hij z'n kop. Door tegenlicht verder moeilijk te zien wat er op het water zit, we noteren enkele berg-eenden.

Verder vanaf Buitencentrum Oostvaardersplassen een wandeling naar kijkhut "de Zeearend" alwaar geen zeearend, maar wel een mooi panorama over het gebied. In een plasje zien we vijf groenpootruiters en een gele kwikstaart. In de verte enkele Heckrunderen voor de begrazing.

Edelherten zien we helemaal niet meer, zoals jaren geleden wel het geval was. Ook de uitgestrekte kale vlaktes zijn er niet meer, die zijn nu meer begroeid.

Oeverloper. Foto: Jo van Buggenum

Het was een mooie dag met mooie waarnemingen van lepelaars en wespendif.

Boek van de maand **De natuurpositieve stad**

Ruim baan voor
stadsnatuur en volop
biodiversiteit

Auteur: Marco Roos
Prijs leden: € 29,65,
niet-leden: € 32,95

Voor een duurzame stedelijke toekomst! Het boek gaat in op de vestigingsfactoren van biodiversiteit in al haar verschijningsvormen, gestructureerd in acht "V"s: Vrijheid, Verblijf, Voedsel, Vocht, Veiligheid, Voortplanting, Variatie, Verbinding.

De V van Vrijheid is voor botanicus Marco Roos van belang. In onze goede bedoelingen om te vergroenen, gaan we voorbij aan de vrijheid van planten en dieren om zelf te bepalen waar ze kiemen en leven. Maar het is essentieel dat het kiemen en overleven van planten en dieren wordt bepaald door de omgevingsfactoren en het samenleven met andere organismen. Zo

vormen zich duurzame ecosystemen, die zich kunnen aanpassen aan veranderende milieuomstandigheden.

'De natuurpositieve stad' is een pleidooi voor geduld, acceptatie en plantbewustheid.

- Wat is biodiversiteit en hoe kunnen we die ook in een stedelijke omgeving stimuleren?
- Praktische voorbeelden en aandachtspunten voor duurzame vergroening in een stedelijke omgeving
- Ook voor studenten, ambtenaren, beheerders en ecologen

Dr. Marco Roos is botanicus en als gastonderzoeker verbonden aan Naturalis en de Universiteit Leiden, deskundige op het gebied van stedelijke biodiversiteit.

Natuurboeken zijn een fijn cadeau voor jezelf of familie en vrienden. Leden van de KNNV krijgen 10% korting. Bestel via de afdeling: makkelijk, geen verzendkosten en je steunt de afdeling! Bestel bij: boeken@den-haag.knnv.nl.

Verslag strandexcursie 11 september

Tekst en foto: Anna Kreffer

Met goed weer en goede moed gingen we op pad. Een van de deelnemers vond opvallend veel schelpen met blauwe strepen en vroeg zich af hoe schelpen aan de kleuren komen. Aanleiding om dat eens uit te zoeken.

Schelpdieren, slakken, inktvissen (met een inwendige schelp) en tweekleppigen zijn weekdieren. Schelpdieren leven gedeeltelijk in of op de zeebodem. Ze filteren het water en halen voedingsstoffen eruit. Zaad en eitjes worden in het water vrijgelaten en extern bevrucht. De meeste soorten zijn hermafrodit en kunnen gedurende hun leven zowel eitjes als zaad produceren. De schelpen van de tweekleppigen vinden we het meest op het strand.

Tweekleppigen

Dit weekdiertje heeft een mantel, deze zet drie lagen af, die samen de schelp vormen. De schelp heeft aan de buitenkant een hoornachtige laag, in het midden een prismalaag van kalk en binnenin een parelmoerlaag. De opperhuid slijt snel af. Evenwijdig aan de buitenrand van de mantel liggen de groeilijnen. De schelp groeit van buiten naar binnen.

Voor de determinatie van schelpen heb je de buiten- én de binnenkant nodig. Aan de buitenkant zijn groeven, ribbels en andere structuren van belang. Aan de binnenkant zijn één, meestal twee glanzende plekken te zien, die verbonden zijn door een lijn. De plekken zijn de spierindrucksels, waar de sluitspieren van het dier hebben gezeten. De lijn is de plaats waar de mantel van het weekdier aan de schelp vastzat, de mantel-

lijn. Op die lijn zat de mantelrand, de rand van waaruit de schelp kon groeien. De mantelrand heeft vaak een bocht, daar hebben de sifonen gezeten, die drukten de mantelrand naar binnen. De lengte van de sifonen bepaalt de diepte van de inkeping, sommige soorten hebben helemaal geen sifonen. De inkeping geeft ook aan of het een linkerklep of een rechterklep is: bij de linkerklep zit de bocht links en bij de rechterklep rechts.

Door de sifonen stroomt er water in en uit het dier, neemt het voedsel op en voert afvalstoffen af. Tweekleppigen die in het zand leven, steken hun sifonen uit boven het zand, de lengte van de sifonen geeft een indruk hoe diep de dieren in het zand leven. Deze weekdieren hebben ook een voet, die ze kunnen uitsteken om zich weer in het zand in te graven als de grond is omgewoeld.

Op het strand liggen verse schelpen en schelpen van honderden, duizenden en zelfs miljoenen jaren oud. Verse schelpen zijn schelpen die nog met beide kleppen aan elkaar zitten, soms met (resten van) het dier er nog in. Als je een schelp tegen het licht houdt en er komt geen licht doorheen is het zo'n hele oude schelp. Vorm en kleur van de schelp worden beïnvloed door o.a. golfslag, kalkrijkdom en het voedsel dat het dier opneemt. Ze verkleuren ook stoffen in de bodem waarin ze liggen. Een blauw-zwarte verkleuring komt door ijzersulfide onder zuurstofarme omstandigheden. Een bruine verkleuring door ijzeroxide in zuurstofrijke omgeving.

Agenda

Geen lid? Ga eens mee om kennis te maken.

- ▶ Meerijden in auto? Afrekenen met chauffeur aan eind van excursie à €0,10/km
- ▶ Deelname altijd op eigen risico.
- ▶ Meenemen van honden of andere huisdieren is niet toegestaan.
- ▶ Info: Ineke Gilbert, 06-44069099, inekegilbert@ziggo.nl

▶ **Zaterdag 10 oktober 2026 Dagexcursie De Balij, Zoetermeer**

Ruim een jaar geleden maakten we een wandeling van ongeveer 7 km door dit gebied genietend van het afwisselende landschap. Vandaag gaan we op zoek naar paddenstoelen. Als het droog is geweest nemen we het laarzenpad door het moerasbos. Verzamelen: 09.30 uur op Den Haag Centraal in de hal bij de boekhandel We nemen de randstadrail 3 naar station Driemanspolder in Zoetermeer. De wandeling start op de Mandelabrug.

Horeca: Stadsboerderij De Balijhoeve. Laat ons weten dat je meegaat!

Organisatie: Els Kempen 0645833327 en

Jola Gerbrands: gerbrands1@ziggo.nl, 070-3201485

▶ **Zaterdag 10 oktober vanaf 11.45 uur Expeditie strandaanspoelsels**

We laten ons weer verrassen met schelpen, kwallen, krabben. We lopen langs de eb-lijn heen en langs de vloed-lijn terug. We bekijken de vondsten en praten na bij strandtent The Coast. Het duurt bij elkaar ongeveer twee uur.

Vertrekpunt: Strandopgang Molenslag, Monster. Bij de fietsenstalling -opgang strand, niet bij de autoparkeerplaats- kruising Molenslag x Zandmotorpad.

Welkom om mee te zoeken, geef je op om op de hoogte te blijven van eventuele wijzigingen. Aanmelden en info: strand@den-haag.knnv.nl

▶ **Donderdag 15 oktober Ochtendexcursie Westduinen**

De vogeltrek, en met name de spreeuwen- en vinkentrek, is in volle gang. Mogelijk gaan we daarom even boven op De Vulkaan kijken. Deze mooie nazomer geeft verder genoeg te ontdekken qua groen, bessen, zaden en mogelijk ook insecten en paddenstoelen.

Excursieduur: ca 3 uren. Horeca: mogelijk is er nog een strandtent open.

Verzamelen: 10.00 uur, bij keerlus eindpunt lijn 12, Markenseplein (Duindorp), Scheveningen. Bus 22 kan ook. Betaald parkeren vanaf 13.00 uur.

Meenemen: Bijv. verrekijker, vogel- en plantenboek, zonnehoed, regenjas.

Denk aan geschikt schoeisel: hier zijn veel zandpaden.

Organisatie: M.O.

Stuifzwammen. Foto: Renée Lankhorst

▶ **Vrijdag 23 oktober, vanaf 19.30 uur Bestuursvergadering**

Deze keer een fysieke bijeenkomst. Info en aanmelden: voorzitter@den-haag.knnv.nl

▶ **Zaterdag 24 oktober 2026 Dagexcursie naar Hollandse Rading.**

Wandeling door de bossen van het Einde Gooi. Dit is een gemengd bos tussen de Gooise stuwwallen in het Noorden en veengebied in het zuiden, waardoor een grote variatie van de natuur. Hopelijk ook veel paddenstoelen.

Afstand: 8-10 km. Voldoende horeca.

Verzamelen: 9.15 uur bij de boekwinkel CS Den Haag. De trein vertrekt om 9.25 uur.

Contact: Marijke Ammerlaan, tel. 070-3871187 en Mies Eveleens, tel. 015-2571535.

► **Zaterdag 24 oktober 2026 Nacht van de Nacht**

Vanaf 19.00 uur in het Westduinpark gaat de werkgroep Nachtvliners insecten lokken met een lamp en laken. Nacht van de Nacht wordt in het land gevierd met vele activiteiten. Info en aanmelden voor deze avond: voorzitter@den-haag.knnv.nl

► **Zaterdag 7 november 2026 Dagexcursie Amelisweerd**

We maken een rondwandeling vanaf station Lunetten van 8-9 km door dit prachtige Utrechtse landgoed. Het eerste stuk gaat langs de Kromme Rijn, verder langs Fort Rhijnauwen en over het landgoed Amelisweerd. We hopen veel paddenstoelen tegen te komen en de bomen zullen hun herfstkleuren tonen. Horeca na ongeveer 2 km vanaf de start van de wandeling. Verzamelen: 09.10 uur op Den Haag Centraal bij de boekhandel. De trein vertrekt om 09.25 uur. Organisatie: Linda Thorarinsdottir: 06-14640526 of lindath@kpnmail.nl en Ineke Gilbert. Graag aanmelden voor deelname.

Landhuis Amelisweerd.
Foto: Linda Thorarinsdottir

► **Zaterdag 21 november
Amsterdamse Waterleiding Duinen**

We maken een wandeling vanaf de ingang Zandvoortselaan van ongeveer 8 km. Eerst lopen we door een bosgedeelte, later door een meer open duinlandschap. We verwachten hier damherten te zien, vogels en paddenstoelen.

Verzamelen: Centraal station Den Haag om 9.20 uur. De trein vertrekt om 9.31 uur van perron 11. In Heemstede Aerdenhout gaan we met de bus naar het startpunt van de wandeling.

Organisatie: Els kempen tel: 06-45833327 en Renée Lankhorst 06-38508583

Terugblik KNNV-symposium Basis Kwaliteit Natuur 4 september

Ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan hield de KNNV in Amersfoort het symposium Basis Kwaliteit Natuur (BKN).

BKN is het minimumniveau, het absolute minimum, voor natuur buiten natuurgebieden. Hoe kunnen gemeentes hiermee aan het werk?

Aandacht was er voor monitoring, het betrekken van bewoners en toch een wetenschappelijke basis houden.

Jaap Graveland van de landelijke KNNV gaf aan hoe de praktijk eruit kan zien: maak

een plan en zorg voor een goede projectleider.

In BKN werken vele organisaties samen, o.a. Groene bondgenoten en Naturalis. De volledige lijst van organisaties en meer informatie is te vinden in de link:

<https://www.groenebondgenoten.nl/themas/basiskwaliteit/webapp-in-ontwikkeling>

Voor onze afdeling was Anna Kreffer aanwezig.

Kopij voor de nieuwsbrief: vóór 23^e van de maand

Altijd leuk om jouw avonturen met beestjes, planten en zwammen, liefst voorzien foto's, te delen met anderen. Stuur jouw *eigen* foto's plus en een verhaaltje vóór de 23^e van de maand naar de redactie. 300-400 Tekens is al mooi, meer mag ook. Pluk geen foto's of teksten van het internet: op zowel foto's als tekst zitten [auteurs-rechten](#), een boze fotograaf of schrijver stuurt de redactie een flinke rekening. Zend jouw foto's apart, met bijschrift naar de redactie en vermeld ook de maker.

Tip: Gebruik het bijschrift als naam van de foto.

Gebruik geen appjes om de foto's samen te voegen tot een collage: op plaatjes gemaakt met een app kunnen rechten van de app-makers zitten. Zend de originele foto's, niet reeds gecomprimeerde exemplaren.

Tip: Schrijf in de OTT of OVT, dat leest lekker vlot weg.

Mail kopij naar: redactie@den-haag.knnv.nl

Heb je veel foto's? Neem dan contact op met de redactie voor www.swisstransfer.com.

Contactgegevens voor bestuur en werkgroepen KNNV afdeling Den Haag

► Voorzitter

Anna Kreffer: voorzitter@den-haag.knnv.nl

► Secretaris

Ton Huijbregts: secretaris@den-haag.knnv.nl

► Penningmeester

Anneke Wagner penningmeester@den-haag.knnv.nl

► Ledenadministratie

Anneke Wagner: ledenadministratie@den-haag.knnv.nl

► Natuurbescherming

Niek Joanknecht: tel. 06-387 56 337 / natuurbescherming@den-haag.knnv.nl

► Bomenwerkgroep

Coördinator Hilde Küpfer: / bomen@den-haag.knnv.nl

► Paddenstoelenwerkgroep

Coördinator Kees Pinster, tel. 06-337 73 176 / paddenstoelen@den-haag.knnv.nl

Kijk voor de agenda met inventarisaties en excursies op de pagina van de [paddenstoelenwerkgroep](#)

► Plantenwerkgroep

Coördinator Vacature: / planten@den-haag.knnv.nl

► Werkgroep Zoetermeer, planten

zoetermeer@den-haag.knnv.nl

► Lichenenwerkgroep

Info: Roy Schroor: lichenen@den-haag.knnv.nl

► Vogelwerkgroep

Info: Marijke Ammerlaan: tel. 070-387 11 87 / vogels@den-haag.knnv.nl

► Nachtvlinderwerkgroep

Info: Sjoerd Groos: nachtvlinders@den-haag.knnv.nl

► Insectenwerkgroep

Info: Alexander Deelman, 070-350 24 93 / insecten@den-haag.knnv.nl

► Strandwerkgroep

Anna Kreffer: strand@den-haag.knnv.nl

► Webmaster van onze afdeling

Dick Gerbrands: webmaster@den-haag.knnv.nl

► Bestellen boeken van de KNNV-uitgeverij

boeken@den-haag.knnv.nl.